

به نام خداوند جان و خرد

از تبار باران

پرسی اشعار محمد زهری

از منظر سبک شناسی

سمانه بیرک‌هی

انتشارات تیرگان

سرشناسه: دلیر کوهی، سمانه
عنوان و نام پدیدآور: از تبار باران، بررسی اشعار محمد زهری از منظر سبک شناسی /
سمانه دلیر کوهی
مشخصات نشر: تهران: تیرگان ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۲۶۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۰۱۶-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیا.
موضوع: زهری، محمد، ۱۳۰۵-۱۳۷۳ -- سبک
موضوع: زهری، محمد، ۱۳۰۵-۱۳۷۳ -- نقد و تفسیر.
موضوع: شعر فارسی -- سبک
PIR شده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۸۴/۴۰۷۶/۴
فایده ۱/6/۲۸ رده بندی دیویی:
رده کتابشناسی ملی: ۳۲۲۰۰۴۹

انتشارات تیرگان

تهران، صندوق پستی: ۱۱۴-۱۷۱۰، تهران: ۸۸۱۲ و ۹۱۲۶۱۱۵۱۲

Email: tati_pub@tiranpub.com / www.tiranpub.ir

از تبار باران

بررسی اشعار محمد زهری از منظر سبک شناسی

سمانه دلیر کوهی

طراح جلد فروغ بیژن

خانه مهارت • صحافی کیمیا • چاپ لیتوگرافی صد

نوبت چاپ نخست: ۱۳۹۳ • شمارگان ۵۰۰ نسخه

• شماره نشر ۲۲۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۲۴-۰۱۶-۲

قیمت ۱۴۰۰۰ تومان

مقدمه	۶

فصل اول: کلیات

نذری کوتاه بر زندگی زهری	۱۱
آثار مد زهری	۱۳
مع مد زهری از نگاه دیگران	۲۱
تعاریف سبک	۳۴
انواع سبک	۳۹

فصل دوم: بررسی سطح ادبی

تشبیه و گونه های آن	۴۵
استعاره ی مصرحه	۷۰
استعاره ی مکنیه	۷۲
استعاره ی تبعیه	۷۵

مجاز و گونه های آن

کنایه و گونه های آن

بدیع لفظی و انواع آن

بدیع لفظی	۹۴
جناس ها	۹۵

- ۱۰۴..... تکرار و انواع آن
- ۱۱۴..... بدیع معنوی
- ۱۳۶..... قالب‌های شعر در آثار محمد زهری
- ۱۴۴..... گذری کوتاه بر قاطب‌های ابتکاری در شعر زهری

فصل سوم: سطح زبانی

- ۱۵۲..... سطح زبانی
- ۱۵۲..... سطح بی یا سبک‌شناسی آواها
- ۱۵۲..... موسیقی درونی
- ۱۵۹..... موسیقی بیرونی
- ۱۶۷..... موسیقی درونی
- ۱۷۴..... بررسی سطح لغوی
- ۱۸۳..... فرآیندهای واجی
- ۱۹۴..... بررسی سطح نحوی اشعار محمد زهری
- ۱۹۵..... ایجاز
- ۲۰۶..... فعل مرکب

فصل چهارم: سطح فکری

- ۲۱۱..... غم‌گرایی شاعر
- ۲۱۵..... شب‌اندیشی شاعر
- ۲۱۸..... مرگ‌اندیشی شاعر

- ۲۲۴..... تفکرات اجتماعی و سیاسی در اشعار محمد زهری
- ۲۲۸..... درون گرا یا برون گرا بودن شاعر.....
- ۲۳۰..... تفکر قضاوقدري در شعر محمد زهري.....
- ۲۳۴..... تجلی عرفان در شعرهای محمد زهري.....
- ۲۴۱..... تجلی عشق در شعرهای محمد زهري.....
- ۲۴۶..... فصل چهارم : نتیجه گیری.....
- ۲۵۸..... کتاب نامه.....

محمد زهري، یکی از شاعران نوپردازی است که بین دو دهه‌ی ۱۳۳۰ تا ۱۳۵۰ با تسلط و احاطه به شعر قدیم و توانایی کامل در شعر کلاسیک، نوپردازی کرده است. مفاهیم شعرش، بازتاب مسائل اجتماعی - سیاسی و مردمی است. بیانش وصفی، موجز و کوتاه است و شش مجموعه‌ی شعر به نام‌های «جزیره»، «گلایه»، «شبنامه» و «فطره‌های باران»، «مشت در جیب»، «پیر ما گفت»، «...و تتمه» و «...» مجید چمن غزل دارد.

این پژوهش کلیه‌ی مجموعه شعرهای این شاعر توانا از نظر سبک شناسی، سبک‌شناسی ادبی، زبانی و فکری بررسی و به سؤالات زیر پاسخ داده می‌شود:

- ۱- آیا تأثیر شعر این نویسنده بر اشعار زهري به چشم می‌خورد؟ این تأثیر چگونه خود را نمایان می‌کند؟ (در حیطه‌ی زبانی یا فکری؟)
- ۲- وزن و قافیه در اشعار محمد زهري به چه صورت است؟
- ۳- زبان در شعر محمد زهري چه گونه جلوه می‌کند؟
- ۴- فرم و قالب اشعار محمد زهري چیست؟
- ۵- چه مضامین و مفاهیمی در اشعار محمد زهري به چشم می‌خورد؟

محمد زهري از کدام صور خیال بیش‌تر استفاده کرده است؟

در این اثر سعی بر آن بوده است که سروده‌های محمد زهري از نظر سبک‌شناسی در سه حیطه‌ی: ادبی (علم بیان و صنایع بدیعی)،

زبانی (آوایی، لغوی و نحوی)، فکری (درون مایه‌ها) به‌طور کامل بررسی شود. هدف از این کار آن است که یک کار فنی و جزئی‌نگرانه بر روی مجموعه‌ی آثار این شاعر توانا انجام پذیرد و شاعر و آثارش به نسل جدید و دوستداران ادبیات معرفی گردد.

۱- فصل اول این کتاب اختصاص دارد به ذکر کلیات و مفاهیم دگرگونی‌نامه‌ی شاعر و اظهار نظرهای شاعران و نویسندگان و منتقدان هنر و ادبیات دربارهِ آثار و افکار این شاعر.

۲- در فصل دوم، سروده‌های شاعر در سطح ادبی بررسی می‌گردد. یعنی علم به این که شامل تشبیه، استعاره، کنایه، مجاز و همچنین بدیع معنوی از قبیل تضاد، پیارادوکس، مبالغه، تلمیح، تضمین، تمثیل، مراعات نظیر و ... و بسامد کاربرد آن‌ها در شعرها با استفاده از نمودار مشخص می‌شود. و همین‌طور بدیع لفظی که شامل جناس و تکرار و انواع آن‌ها می‌باشد، در سروده‌های محمد زهری مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. مهم‌ترین قالب‌های به‌کار رفته شده در شعر نیز بررسی می‌گردد و بسامد کاربرد آن‌ها نیز مشخص می‌گردد.

۳- در فصل سوم، سروده‌های شاعر در سطح نحوی بررسی می‌شود که به سه سطح آوایی، لغوی و نحوی تقسیم می‌گردد. در سطح آوایی، موسیقی بیرونی (وزن عروضی)، موسیقی کناری (قافیه، ریف) و موسیقی درونی (تکرار و جناس) و انواع آن‌ها بررسی می‌شود. در سطح لغوی، به میزان استفاده از لغات عربی، ترکی و ... پرداخته می‌شود. اسامی مشتق، مرکب، انواع صفت مرکب (فاعلی و مفعولی)، بسامد تکرار واژگان کلیدی، برخی از فرایندهای واجی و همچنین کاربرد زبان

محاوره در سروده‌های محمد زهري مورد بررسی قرار می‌گیرد. در سطح نحوی نیز جمله‌ها به لحاظ کوتاه و بلند بودن، حذف و ایجاز مورد بررسی قرار می‌گیرند و برخی از کاربردهای کهن دستوری نیز در شعر مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در سطح فکری نیز محتوای سروده‌های شاعر تحلیل و بررسی می‌شود.

www.ketab.ir